

Planeringsdirektiv 2025 med plan 2026-2027

Kommunfullmäktige

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Ödeshögs kommuns styrmodell.....	3
3	Vision och fokusområden.....	4
3.1	Vision	4
3.2	Fokusområden	4
4	Kommunfullmäktiges prioriterade målområden	5
4.1	God ekonomisk hushållning	5
4.2	Finansiella mål.....	5
4.3	Personalpolitiska mål	6
4.4	Mål för verksamheten.....	7
5	Planeringsförutsättningar	10
5.1	Omvärldsanalys.....	10
5.2	Arbetsmarknad och utbildning	11
5.3	Befolkningsutveckling och prognos.....	11
5.4	Kommunens övergripande styrande dokument.....	11
5.6	Ekonomiska förutsättningar.....	12
6	Budget 2025.....	14
7	Kommunala bolag.....	18
7.1	Bolagens verksamhet	18
7.2	Ekonomiska riktlinjer	18
8	Sammanfattning förändringar sen beslut om planeringsdirektiv för 2024 med plan 2025-2026.....	19

I Inledning

Planeringsdirektivet med budget är det övergripande och överordnade styrdokumentet för Ödeshögs kommuns nämnder och bolagsstyrelser.

Utblicken beskriver en samlad omvärldsanalys och ligger till grund för en mer långsiktig planering än planeringsdirektivet. I utblicken beskrivs ingen ekonomisk budget. Utblicken redovisades under planeringsberedningens sammanträde den 28 februari 2024.

Nämndernas uppgift är att fastställa grunduppdrag och utvecklingsuppdrag inom sitt eget område. De ska dessutom ta emot eventuella utvecklingsuppdrag som beslutas av kommunfullmäktige i dessa planeringsdirektiv.

Planeringsdirektiven fastställs normalt av kommunfullmäktige i oktober månad varefter nämnderna utifrån den tilldelade budgeten fastställer sina respektive planeringsdirektiv under december månad. Vid ett valår kan processen fördröjas med en månad.

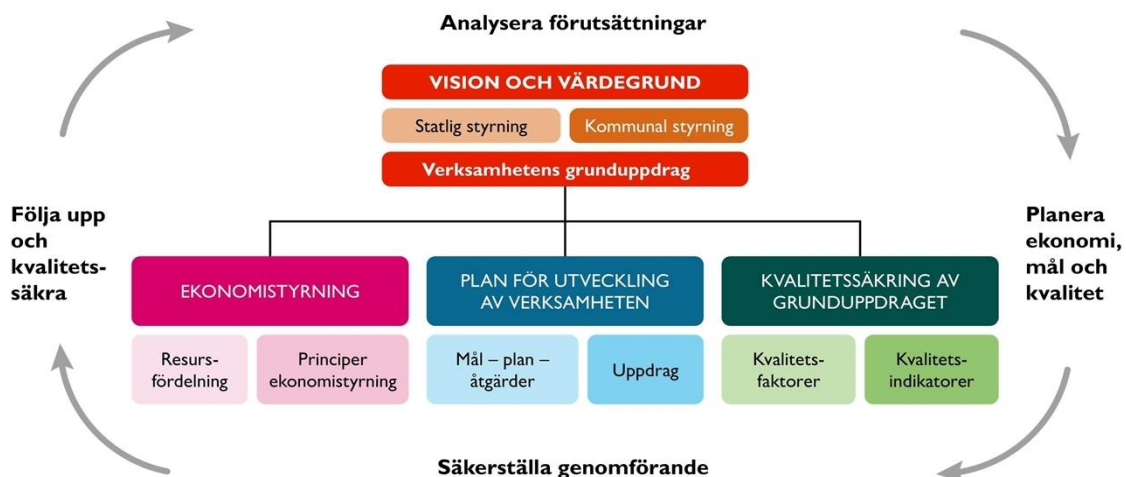
2 Ödeshögs kommuns styrmodell

Styrmodell är ett samlingsbegrepp för att tydliggöra en gemensam struktur och gemensamma arbetsätt för styrning och ledning av kommunen som syftar till att säkerställa att de politiska viljeinriktningarna får genomslag i verksamheterna.

Kommuns vision utgör tillsammans med kommunala och statliga styrdokument verksamhetens grunduppdrag. Grunduppdraget är utgångspunkt för arbetet med personalpolitiska mål, finansiella mål, resursfördelning och utveckling.

Uppföljning enligt styrmodellen rapporteras till kommunfullmäktige tre gånger per år.

Styrmodellen illustreras av nedanstående bild.

3 Vision och fokusområden

3.1 Vision

Ödeshögs kommun har fastställt följande Vision:

- Ödeshög, en trygg plats där det är extra gott att bo, leva och verka. Ur bördig jord, rika skogar och klart vatten bygger vi framtiden tillsammans!

Dessutom har Ödeshögs kommunomfattande översiktsplan antagits av Kommunfullmäktige under 2020. Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument, framförallt för hur vi ska använda, utveckla och bevara mark- och vattenområden för en kommunutveckling som tar höjd för 6000 invånare.

3.2 Fokusområden

För att följa upp kvalitén i vår verksamhet har följande fokusområden fastställts:

- Medborgare
- Verksamhet
- Medarbetare
- Ekonomi

4 Kommunfullmäktiges prioriterade målområden

Efter val till Kommunfullmäktige formulerar den tillträdande majoriteten sin politiska vilja för mandatperioden i den så kallade Kommunplanen som beslutas av Kommunfullmäktige. Kommunplanens viljeinriktning överförs till de årliga besluten om planeringsdirektiv.

För Ödeshögs kommuns samlade arbete anger Kommunfullmäktige nedan de områden som ska prioriteras under mandatperiod, 2023-2026, (utifrån Kommunplanen). De anges som finansiella mål, personalpolitiska mål samt verksamhetsmål. Utöver detta avser Kommunfullmäktige ange utvecklingsuppdrag till styrelsen eller nämnderna inom områden som Kommunfullmäktige bedömer som väsentliga för kommunen som helhet.

Styrelsen och nämnderna ska arbeta aktivt med sina respektive grunduppdrag och ständigt utveckla dessa. Under förutsättning att det finns ekonomiska medel kan styrelsen/nämnderna också besluta om att ange särskilda utvecklingsuppdrag inom sitt eget område.

4.1 God ekonomisk hushållning

För att möta de växande behoven av kommunal verksamhet måste kommunen se till att både verksamhet och ekonomi genomsyras av god ekonomisk hushållning i både kort- och långsiktigt perspektiv.

Kännetecknande för en god ekonomisk hushållning är bland annat att de löpande intäkterna täcker de löpande kostnaderna och att resultatet, sett över en längre period är positivt. I kommunallagen fastslås att kommunerna och landstingen skall ange finansiella mål för ekonomin och mål och riktlinjer för verksamheten.

- För ekonomin skall anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.
- För personalfrågor skall anges de personalpolitiska mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning
- För verksamheten skall anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning.

Nedan beskrivs Ödeshögs kommuns tre målområden samt specificerade mål för mandatperioden som fastställts av kommunfullmäktige i och med beslutet om dessa planeringsdirektiv. Dessa ska vara styrande för verksamheterna och kommunens krav på ”God ekonomisk hushållning”.

4.2 Finansiella mål

De finansiella målen ska ange de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den verksamhet kommunen bedriver.

De grundläggande tankarna kring god ekonomisk hushållning är att resultatet ska vara så högt att kommunen dels klarar av dippar i den ekonomiska utvecklingen dels kan genomföra för verksamheten löpande investeringar med egna medel. Investeringarna ska spridas ut så att resultatet tillsammans med avskrivningarna under planperioden är tillräckligt för att investera i det som är nödvändigt. Ödeshögs kommun står nu inför en nödvändig investering i en ny skola och förskola. Behov av en ny förskola har funnits en längre tid då barnantalet ökat i kommunen. Fridtjuv Bergsskolan (grundskola) uppfyller inte längre de krav som kan ställas på en skola. Såväl pedagogiskt som sett ur fastighetens skick är denna investering nödvändig. Ödeshög är en liten kommun vilket gör att vi inte har samma möjligheter att ”sprida ut” stora investeringar jämt över en obegränsad tidsperiod. När skolan/förskolan är färdigställd behöver inte så stora investeringar göras på många år.

Detta gör att vi behöver en annan styrning av god ekonomisk hushållning gällande investering med egna medel än vad större kommuner har. Vi kommer behöva låna under en period och kan därefter använda resultatet för att återbetala de lån som behövs idag.

	Mandatperiodens mål	Beskrivning
1	Resultatnivån ska uppgå till lägst 2 procent av skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag i genomsnitt under mandatperioden	Resultatnivån mäts i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag. Det är av stor vikt att arbeta med att öka utrymmet för att på sikt kunna investera med egna medel men också för att säkra resurserna till verksamheternas grunduppdrag. På sikt bör nivån 3,5 % nås dels för att öka marginalerna för en försämrad ekonomi i riket dels för att kunna investera med egna medel.
2	Investeringar exkl. taxefinansierad verksamhet ska över mandatperioden finansieras till 21 procent med egna medel.	Kommunen ska ha en investeringsplan som omfattar minst 10 år för att säkerställa att de investeringar som görs och de lån som är nödvändiga att ta kan återbetalas inom en rimlig tidsperiod. Under planperioden ska kommunen ta fram regler och riktlinjer i styrdokumentet "ekonomiska styrprinciper" för vad som är en rimlig tidsperiod och hur investeringskalkylerna ska utformas så att återbetalning av lån klargörs i samband med att ett investeringsbeslut fattas. Under mandatperioden kommer ny skola samt förskola byggas vilket inte är rimligt att finansiera med egna medel under samma period. Detta innebär att självfinansieringsgraden tillåts vara lägre under mandatperioden än ett normalår.
	Kommunfullmäktiges mål 2025	
3	Årets resultat ska inte understiga 3 procent av skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag	Resultatnivån mäts i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag. Det är av stor vikt att arbeta med att öka utrymmet för att på sikt kunna investera med egna medel men också för att säkra resurserna till verksamheternas grunduppdrag. På sikt bör nivån 3 % nås dels för att öka marginalerna för en försämrad ekonomi i riket dels för att kunna investera med egna medel.
4	Kommunens soliditet, det vill säga andelen tillgångar som finansieras med eget kapital, ska uppgå till minst 25 procent. Soliditetsmålet är inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsåtaganden.	Nödvändiga investeringar bland annat i en ny förskola kommer att överstiga investeringsutrymmet enligt god ekonomisk hushållning. Det innebär att lånebehovet kommer påverka soliditeten
5	Självfinansieringsgraden för skattefinansierade investeringar år 2025 ska minst uppgå till 60 procent.	Under 2025 -2026 kommer en ny förskola färdigställas och byggande av ny grundskola påbörjas. Det är inte rimligt att finansiera en sådan investering med egna medel under samma år. Självfinansieringsgraden av årets skattefinansierade investeringar beräknas bli drygt 60 procent.
6	Låneskulden ska inte överstiga 159 mnkr år 2025.	Låneskulden, då investeringsvolymen kommer att överstiga investeringsutrymmet (avskrivningar plus överskott) beräknas öka från prognostiserat 134 mnkr år 2024 till 159 mnkr år 2025.

4.3 Personalpolitiska mål

För att uppnå god ekonomisk hushållning är det viktigt att fastställa personalpolitiska mål då personalen är kommunens främsta resurs. Att Ödeshög är en attraktiv arbetsgivare som har lätt för att rekrytera och behålla personal är viktigt såväl för den enskilde medarbetaren som för kommunens ekonomi.

Alla medarbetare i vår kommun ska känna sig trygga i sin anställning. Nolltolerans mot trakasserier och mobbning är en självklarhet. Det ligger i alla chefers ansvar att utan dröjsmål förhindra och ingripa vid minsta tendens.

	Kommunfullmäktiges mål	Indikator ¹	Beskrivning
1	Ödeshögs kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare.	Sammanvägda index i medarbetarenkäten 3,0 Delindex - Ledarskapsindex 3,0 - Hälsoindex 3,0 - Helhetsindex 3,0	Medarbetaren är organisationens viktigaste resurs där ett gott ledarskap och medarbetarskap är varandras förutsättningar för en bra verksamhet. Chef- och ledarskapet anger inriktningen för verksamheten och skapar förutsättningar för medarbetare. Det goda medarbetarskapet innebär att alla bidrar till verksamhetens utveckling och att fastsatta mål nås. Ledning och styrning av kommunens organisation skall genomsyras av det tillitsbaserade förhållnings sättet på alla nivåer och alla riktningar. Engagerade och kompetenta medarbetare som verkar i en god arbetsmiljö är en förutsättning för att vi ska kunna leverera den verksamhet som kommuninvånarna förväntar sig. Att föra en aktiv löne- och arbetsgivarpolitik som främjar rekrytering och vår förmåga att behålla medarbetarna är därför av stor vikt för att vi ska lyckas med vårt uppdrag.
2	Ödeshögs kommun ska vara en innovativ och jämställd arbetsgivare.	Påverkans index 3,0 Andel kvinnor på ledande positioner 60/40-relationen	I kommunen arbetar vi utifrån synsättet att medarbetaren som är närmast brukare/eleven/kunden bäst kan bedöma dennes behov. Den tillitsbaserade styrningen är dock vare sig kontrollfri eller saknar närvarande och ansvarstagande chefer. Innovationstänkande och förnyelse är en naturlig del av medarbetarens arbetsinsats och att prova nytt, särskilt inom det digitala området, är alltid positivt. Att vara en arbetsgivare som aldrig gör skillnad på medarbetare och medarbetare är en självklarhet!

4.4 Mål för verksamheten

Verksamhetsmålen ska ta sikte på kommunens förmåga att bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Utifrån den genomförda utblicken bedömer Kommunfullmäktige att de nedan angivna områdena måste prioriteras under mandatperioden.

4.4.1 Tillväxt, jobb och egenförsörjning

För en mindre kommun som Ödeshög är en ökad sysselsättning och ett ökat antal invånare en förutsättning för välfärden. Målsättningen att nå 6000 invånare år 2030 står fast.

Ett bra företagsklimat är avgörande för att kommunen ska kunna utvecklas och växa. En företagsvänlig attityd hos kommunens tjänstepersoner gentemot företagaren, korta och snabba beslutsvägar som garanterar en positiv, korrekt och förutsägbar tillämpning av lagar och bestämmelser är viktigt.

Ödeshögs strategiska läge utefter E4 ska utnyttjas och Företagspark E4 fortsätta att utvecklas. Samarbete med närliggande kommuner som Vadstena bör intensifieras inte minst om de fantastiska och kommungemensamma naturupplevelser som Omberg erbjuder.

Det råder idag brist på kvalificerad arbetskraft i vår kommun, både inom offentlig och privat sektor. Här är våra nyanlända en viktig resurs att ta tillvara. Ett jobb är oftast den snabbaste vägen att lära sig det svenska språket och bli en del av det svenska samhället. Det är viktigt att det inom pendlingsavstånd finns utbildningar med inriktning mot den arbetskraft som behövs i vår kommun i den mån lokala utbildningar inte är möjliga att anordna.

Vi bör arbeta mot att nå en arbetslöshet under rikssnittet men med ambition att hamna i nivå med de kommuner i Östergötland som har lägst arbetslöshet.

¹ Indextalen är en femgradig skala i den årliga medarbetarenkäten.

	Kommunfullmäktiges mål	Beskrivning
1	Arbetslöshetssiffror ska understiga länsnittet	Att fler når sysselsättning som leder till egenförsörjning är en av de viktigaste frågorna för kommande planperiod. Det är inte enbart en fråga om att begränsa kostnader för försörjningsstöd det är också den enskilt viktigaste hälsofrämjande åtgärd som kan vidtas för den enskilde som hamnat i en arbetslöshet. Efterfrågan på kvalificerad arbetskraft inom kommunen är stor och insatser för att förse såväl kommun som företagen med den arbetskraft som behövs bör prioriteras.

4.4.2 Attraktivitet, utveckling och hållbarhet för ett växande Ödeshög

En växande befolkning bidrar till att öka underlaget för kommersiell service och är viktig för företagens kompetensförsörjning. Invånarna ska vara stolta över sin kommun och tycka att den med sin variation av boendeformer är attraktiv att bo i och besöka. Företagare ska uppleva att Ödeshögs kommun är rätt plats att verka och utvecklas i.

Landsbygdens frågor är en del av vår själ. Alla ska kunna leva och förverkliga sina drömmar oavsett var i kommunen man bor. Trygga och långsiktiga villkor för jord- och skogsbrukare är en förutsättning för en hållbar avkastning på vårt naturkapital. Det är viktigt att de spelregler som ges av myndigheter inte övertolkas.

Bredbandsutbyggnad i hela kommunen ska forceras för att ge invånare och företag möjlighet att kunna verka även utanför centralorten.

Enkelheten att bygga på åkermark får inte stå över värdet av den matproduktion som marken presenterar annat än undantagsvis.

Servicen på landsbygden ska förbättras genom att utreda möjligheterna till viss livsmedelsförsäljning och anordnandet av kontaktdagar i våra noder med deltagande av tjänstepersoner och politiker.

	Kommunfullmäktiges mål	Indikator	Beskrivning
1	God mark och planberedskap för olika bostadstyper som följer efterfrågan.	Det ska finnas minst 20 stycken lediga detaljplanlagda bostadstomter	Fler och varierade bostadslösningar ger kommunen möjlighet att växa och företagen att utvecklas. Såväl kommunen som privata bostadsbolag ska stimuleras att bygga. Ett nytt bostadsförsörjningsprogram kommer att tas fram under mandatperioden där bl.a. prioriterade insatser för ökat bostadsbyggande beslutas.
2	Byggklar industrimark ska alltid finnas	Minst 50.000 m ² byggklara industritomter fördelade inom hela kommunen	Etablering av industri går vanligtvis snabbt. Ingen vill invänta detaljplaner, arkeologiska undersökningar etc. Byggfärdiga industritomter i attraktiva lägen är en stor konkurrensfördel.
3	Aktiv utbyggnad av bredband.	Hushåll med möjlighet att ansluta sig till bredband ska öka med 50 stycken.	Bredband och fiber i hela kommunen Att lägga fiber är dyrt och Ödeshög är en till ytan stor kommun. Vi ska aktivt söka statlig medfinansiering för att forcera utbyggnaden. Till avlägsna delar av kommunen samt till områden låg befolkningstäthet bör andra lösningar än fiber utredas. Att stimulera till ökad anslutning till fibernätet är viktigt.

4.4.3 Ödeshög en trygg kommun med hög kvalitet i den kommunala servicen

Arbetet med att de som bor och vistas i vår kommun skall känna sig delaktiga och trygga i vardagen måste fortsätta. En god kommunal service av hög kvalitet är viktigt för en trygg kommun med omtanke. Vi vill ge våra medborgare den bästa service vi kan för att göra Ödeshög till en ännu attraktivare kommun att bo, leva och verka i. Vi vill särskilt prioritera arbetet med att ge alla våra barn och unga en trygg och meningsfull uppväxt, utbildning och fritid.

En växande kommun ställer samtidigt krav på att kommunen möter upp de ökade behoven av kommunal service. Vi behöver fler förskoleplatser men samtidigt mindre barngrupper. Vi behöver plats för fler elever i skolor med god arbetsmiljö. Vi vill arbeta vidare med en modern och varierande omsorg om våra äldre. En viktig förutsättning är att öka kommunens förmåga till långsiktig planering av såväl verksamheten som investeringsbehov. Vi behöver också öka takten i att möta behoven med ny teknik och nya arbetsformer. Att följa och ligga i framkant vad gäller digitaliseringen är viktiga framgångsfaktorer.

Att polis, ambulans och räddningstjänst finns på plats i kommunen är viktigt för allas trygghet. Kommunens fritidsgård ska också vara en trygg och naturlig samlingsplats för våra barn och unga. Att ha möjlighet till en variation av fritidsaktiviteter är viktigt. Såväl föreningslivet som kulturlivet ska stödjas. Kulturskolan är en viktig del i detta utbud men vi bör också satsa på att underlätta för framförallt äldre och personer med funktionshinder att ta del av kultur- och fritidsutbudet.

	Kommunfullmäktiges Mål	Indikator	Beskrivning
1	Ökad verksamhetsutveckling genom digitalisering	Öka den digitala mognaden. Mäts genom verktyget Dimios.	Vi ser digitaliseringen som metod för verksamhetsutveckling och skapar möjligheter till innovation och effektivisering. Detta för att erbjuda en högre kvalitet i det kommunala grunduppdraget.
2	Ökad digital inkludering	Erbjuda invånarna tillfälle för utbildning och vägledning i det digitala samhället.	Digitalisering i såväl kommunens verksamhet som i kommunens information och dialog med allmänheten är en ofrånkomlig och nödvändig del av ett samhälles utveckling. Det ställer dock till bekymmer för många människor, ofta äldre som saknar såväl kunskap som tillgång till datorer. Kommunikation till dessa invånare ska ske dels genom service och hjälp från bibliotekets personal, dels genom kontaktdagar i våra noder där tjänstepersoner och politiker deltar. Invånarnas intresse för digital teknik av god kvalitet måste därför också öka.

4.4.4 Uppdrag

För planeringsperiodens första år, 2025, beslutar fullmäktige att inte lägga ut några nya uppdrag. Tidigare uppdrag som inte slutförts beskrivs i nedanstående tabell.

Uppdrag till	Uppdrag	Slutdatum
Socialnämnden	Socialnämnden ska inventera eventuell ensamhetsproblematik bland äldre i ordinarie boende och återkomma med förslag till åtgärder.	2023-10-01

5 Planeringsförutsättningar

Möjligheterna till utveckling i Ödeshögs kommun påverkas i hög grad av vad som händer i vår omvärld.

5.1 Omvärldsanalys

Utdrag ur Ekonomirapporten, maj 2024

5.1.1 Samhällsekonomin

I år sänker centralbankerna sina styrräntor. Inflationen dämpas i flertalet ekonomier och stabiliserar sig runt eller nära inflationsmålen. Global efterfrågan gynnas därmed i år av lägre inflation och räntor. Denna stimulans blir dock liten jämfört med föregående års åtstramning via de pris- och ränteuppgångar som varit. Priserna är betydligt högre än tidigare, precis som ränteläget globalt. Den nedåtspiral för global konjunktur som inleddes i och med inflationschocken 2022–2023 syns nu alltmer i arbetsmarknader världen över. Något lyft för omvärldskonjunkturen väntas därför inte i närtid. Den globala tillväxten tar fart först 2025.

BNP-tillväxten i Sverige dämpades 2022–2023 mer än i stora delar av omvärlden, i hög grad beroende på en relativt högre räntekänslighet. SKR:s syn är att svensk ekonomi har legat före andra länder i nedgångsfasen. Lägre räntor kommer därför att lyfta tillväxten i Sverige tidigare än utomlands. Trots räntesänkningar i år är det först nästa år som svensk konjunktur stärks mer påtagligt. Sysselsättningen minskar i år och andelen arbetslösa landar på 8,5 procent 2024. En återhämtning för såväl BNP som arbetade timmar väntas ske 2025. I år ökar skatteunderlaget svagt men en större ökning väntar nästa år. Då beräknas en real ökning ske igen, efter två år av fallande köpkraft.

År 2024 är andra året i rad då kommuner och regioner påverkas av reallt urholkade skatteintäkter. Redan 2023 redovisade regionerna ett underskott motsvarande 12 miljarder. Kommunernas resultat blev 25 miljarder 2023, vilket var starkare än förväntat. Det stärktes bland annat av stor återhållsamhet och hög ökning av skatteunderlaget, då sysselsättningen hölls uppe av att arbetsgivarna i det längsta behöll sin arbetskraft. I år kommer skatteunderlaget att öka betydligt långsammare än normalt samtidigt som sektorn fortsätter påverkas av höga kostnadsökningar främst från pensionskostnaderna. Det sammantagna resultatet i kommunsektorn beräknas bli -14 miljarder kronor, varav regionernas resultat faller till -16 miljarder kronor, trots höjt statsbidrag och att regionerna genomför omfattande åtgärder för att få ner kostnaderna.

Även om resultaten i sektorn kommer att stärkas från och med 2025 ökar låneskulden på grund av stora investeringsbehov. En klart lägre befolkningstillväxt, där antalet barn och unga minskar rejält, kommer också att sätta sin prägel på sektorn kommande år

5.2 Arbetsmarknad och utbildning

Arbetsmarknadspolitiken är i ständig förändringsprocess. Under 2024 väntas flera statliga utredningar bli klara som kan komma att ha stor inverkan både på regional och kommunal nivå. Arbetsmarknaden ser fortsatt god ut, dock finns det i nuläget en trend som pekar på att arbetslösheten kan komma att öka. Nära samarbete internt samt samarbete med Arbetsförmedlingen och andra myndigheter prioriteras.

Samverkansavtalet avseende dimensionering av gymnasial och vuxenutbildningen är klar och kommer officiellt att träda i kraft 1 januari 2025. Det innebär att Ödeshög tillsammans med Tranås, Boxholm, Ydre och Aneby bildar Holavedens samverkansområde och har Tranås som primär utbildningsort. Vi arbetar vidare med utformningen av bilagor i samverkansavtalet med målet att kunna erbjuda ett bredare utbud inom områden/branscher som efterfrågar arbetskraft samt fler individer som bidrar till kompetensförsörjningen.

Kommunala aktivitetsansvaret (KAA)

Genom det kommunala aktivitetsansvaret är kommunerna skyldiga att hålla sig informerade om och erbjuda individuella åtgärder till ungdomar under 20 år som inte studerar i gymnasieskolan eller genomför någon motsvarande utbildning. Under året har det beslutats om nya riktlinjer samt ny handlingsplan. Utvecklingsarbetet framåt behöver ske internt, framförallt kopplat till ansvarig för gymnasiet och ansvarig för insatser via socialtjänsten. Målet är att i tidigt skede samverka kring individer som behöver stöd och riskerar att hamna mellan stolarna.

5.3 Befolkningsutveckling och prognos

En fortsatt positiv befolkningsutveckling är viktig för kommunen och för det krävs att fler bostäder tillskapas. I översiktsplanen samt bostadsförsörjningsprogrammet med tillhörande arbetsdokument planeras för olika bostadstyper och insatser för att öka bostadsbyggandet i hela kommunen. För att detta ska förverkligas krävs att investeringar sker i planerad takt som möter upp efterfrågan och behov.

De senaste åren har befolkningsutvecklingen fluktuerat i mindre tal både upp och ner. Men sett över tid så har befolkningen vuxit, från 5 240 invånare år 2014 till 5 279 personer år 2023. Under år 2021 påbörjades byggnation av nya bostäder i hela kommunen och även olika typer av bostäder vilka förväntas bidra till en positiv befolkningsutveckling kommande år.

5.4 Kommunens övergripande styrande dokument

Detta planeringsdirektiv är tillsammans med översiktsplanen och kommunplanen de tre övergripande dokument som avser styra utvecklingen i Ödeshög kommande år. Med den fastställda visionen är det samtidigt viktigt att vi är aktiva utanför vår kommungräns. Våra styrdokument ska sättas in i kedjan av styrdokument från kommunen via Regionerna, via staten och EU till den internationella nivån. Vi ska lyfta blicken och framförallt bli en aktör i det regionala sammanhanget men även i nivåerna ovanför. Nedanstående figur avser beskriva de arenor vi bör förhålla oss till när vi vill utveckla vår kommun i vår omvärld.

5.6 Ekonomiska förutsättningar

5.6.1 Nämndernas bokslut 2023

Nämnd, tkr	Nettokostnad (budget)	Resultat (avvikelser)
Kommunfullmäktige	-874	-151
Kommunala revisorer	-659	+33
Valnämnd	-1	-1
Överförmyndare	-823	+66
Miljönämnd	-979	-125
Kommunstyrelsen	-49 639	+518
Samhällsbyggnadsnämnden	-17 264	+1 400
Barn- o utbildningsnämnd	-144 200	+2 004
Socialnämnd	-144 950	-5 962
Totalt	-359 389	-2 219

5.6.2 Skatteunderlagsprognos

Utdrag ur cirkulär 2024:16 från Sveriges kommuner och regioner, 2024-02-26.

Konjunkturen vänder upp nästa år

- Inflation och räntor sjunker i år – både i Sverige och globalt
- Svag global tillväxt i år, och ännu svagare svensk BNP-tillväxt
- Fortsatt nedgång för antalet sysselsatta i Sverige 2024
- Mycket svag skatteunderlagsökning i år följs av återhämtning 2025

Sammanfattningsvis visar prognosen att BNP minskade 2023. BNP stiger i år men tillväxten blir mycket svag. Det är främst svag inhemsk efterfrågan som håller tillbaka konjunkturen på kort sikt. Med en viss fördröjning påverkar det arbetslösheten negativt. Prognosen sammanfattas i tabellen nedan.

Tabell 1. Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring om inte annat anges

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	2,9	-0,2	0,6	2,8	2,5	1,8
Arbetade timmar	2,3	1,4	0,0	1,8	1,6	0,9
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	7,5	7,6	8,7	8,8	8,1	7,8
Timlön, nationalräkenskaperna	3,9	3,6	3,3	3,1	3,3	3,3
Timlön, konjunkturlönestatistiken	2,7	3,8	3,8	3,5	3,3	3,3
Konsumentpris, KPIF	7,7	6,0	2,3	1,8	1,9	2,0
Konsumentpris, KPI	8,4	8,5	3,4	1,2	1,7	2,0
Befolkning 15-74 år	0,5	0,6	0,5	0,6	0,5	0,4

Källa SKR

Svag arbetsmarknad ger svagt skatteunderlag 2024

Prognosen för 2023 gällande skatteunderlaget är just en prognos tills det första preliminära utfallet kommer, normalt i juni. Men vi vet också att skatteunderlaget i sin tur oftast brukar revideras upp fram till det definitiva utfallet i december. Skatteverket har ambitionen att i år leverera ett första utfall i april. Att arbetsmarknaden har bromsat in gör att lönesummans ökning avtar i slutet av 2023. Även om lönesummans ökning bromsar in är den årliga ökningen fortfarande högre än det historiska genomsnittet (tio år). En annan faktor som lyfter skatteunderlaget är helårseffekten av höjda garantipensioner 2022 samt den höjning av pensionerna som beror på den stora ökningen av prisbasbeloppet 2023. Sammantaget ökar skatteunderlaget med cirka 5 procent 2023, vilket är högre än det historiska genomsnittet.

Disponering av resultatutjämningsreserven

Enligt kommunallagen får medel från en resultatutjämningsreserv (RUR) användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. När detta får göras måste framgå av de egna riktlinjerna för RUR som beslutas av fullmäktige.

Ett sätt att avgöra om RUR får disponeras är att jämföra utvecklingen av det årliga underliggande skatteunderlaget för riket med den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren. Med en sådan tillämpning får reserven användas om det årliga värdet väntas understiga det tioåriga genomsnittet. Med vår nuvarande prognos skulle det vara möjligt för 2024 och 2027 (tabell 3). En annan förutsättning är att medlen från RUR används för att täcka ett negativt balanskravsresultat.

Tabell 3. Rikets underliggande skatteunderlagsutveckling; tioårigt genomsnitt samt årlig utveckling

Förändring i procent per år

RUR	2023	2024	2025	2026	2027
Snitt 10 år	4,4	4,5	4,5	4,5	4,4
Årlig ökning	4,9	3,0	4,9	4,5	4,0
Differens	0,5	-1,6	0,4	-0,0	-0,4

Källa: Skatteverket och SKR

Under 2024 och 2027 är rikets underliggande skatteunderlagsutveckling lägre än ett tioårigt genomsnitt. Då är det möjligt att använda RUR.

5.6.3 Antaganden

Förutsättningar för planperioden presenteras i nedanstående tabell:

	2025	2026	2027
Invånarantal (31/12-2023)	5 279	5 279	5 279
Befolkningsförändring	+0	+0	+0
Löner	3,5	3,3	3,3
Kostnader exkl. löner %	1,8	1,9	2,0
Intäkter exkl. stb mm %	1,8	1,9	2,0
Kommunal utdebitering, % (sänkning med 0,2 procentenheter)	22,40	22,40	22,40
Skatteunderlagsförändring	4,9	4,5	4,0

Kapitaltjänstkostnader budgeteras centralt och kompenseras 1 gång/år i samband med bokslut.

6 Budget 2025

Övergripande driftsbudget

Övergripande driftsbudget (tkr) <i>Nämnd/styrelse</i>	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunfullmäktige	-757	-757	-757	-757	-757
Fullmäktiges revisorer	-990	-990	-990	-990	-990
Valnämnden	0	-100	0	0	0
Överförmyndare	-1 047	-1 047	-1 047	-1 047	-1 047
Miljönämnd	-976	-976	-976	-976	-976
Kommunstyrelse	-51 589	-51 589	-51 589	-51 589	-51 589
Samhällsbyggnadsnämnd	-18 589*	-18 589*	-18 453	-18 453	-18 453
Barn- och utbildningsnämnd	-150 649*	-150 229*	-150 029	-150 029	-150 029
Socialnämnd, egenregi	-127 985*	-127 985*	-129 785	-129 785	-129 785
Socialnämnden, externa placeringar	-18 245	-18 245	-18 245	-18 245	-18 245
Lön-/inflationssuppräkning	-7 869	-20 250	-32 843	-45 729	-58 818
Summa nämnder	-378 696	-390 7557	-404 714	-417 600	-430 689
Pensioner	-28 420	-26 374	-27 166	-28 141	-28 141
KS politiska prioriteringar	-4 000	-4 098	-2 000	-2 000	-2 000
Intern fördelning kapitalkostnad	3 500	2 500	1 800	0	-1 000
KP	16 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Skatteintäkter och utjämningsystem	405 624	417 092	428 684	440 985	453 747
Finansiella intäkter	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450
Finansiella kostnader	-4 000	-8 000	-12 000	-14 000	-14 000
Summa finansieringen	390 154	398 570	406 768	414 294	426 056
lanspråktagande av RUR	0	0	0	0	0
Resursförändring i form av kostnads-/intäktsförändring	0	0	5 991	11 597	13 179
ÅRETS RESULTAT	11 458	7 813	8 045	8 291	8 546

*Nämnder som tillförts resurser för nämndens egna politiska prioriteringar under 2025–2026.

Samhällsbyggnadsnämnden har tillförts 136 tkr samt barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden har tillförts 200 tkr vardera.

Investeringsbudget

Skattefinansierad investeringsbudget (tkr) <i>Nämnd/styrelse</i>	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Kommunstyrelse	-42 488	-107 592	-122 608	-102 709	-25 248
<i>varav politiska prioriteringar</i>	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Samhällsbyggnadsnämnd	-300	-300	-250	-50	-50
Barn- och utbildningsnämnd	-2 000	-5 000	-5 000	-1 000	-1 000
Socialnämnd	-750	-750	-750	-750	-750
Totalt skattefinansierade investeringar	-45 538	-113 642	-128 608	-104 509	-27 048
Taxefinansierad investeringsbudget (tkr) <i>Nämnd/styrelse</i>					
Kommunstyrelsen	-13 360	-23 700	-4 000	-11 974	-4 000
Totalt investeringar taxefinansierad verksamhet	-13 360	-23 700	-4 000	-11 974	-4 000
Totalt investeringsbudget	-58 898	-137 342	-132 608	-116 483	-31 048

Investeringsprojekt

Investeringsbudget särskilda satsningar (tkr) <i>Nämnd/styrelse</i>	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Reinvesteringar	-17 690	-20 920	-8 450	-24 166	-4 080
Rationaliseringsinvesteringar	-3 000	-15 000	0	0	0
Strategiska investeringar	-37 208	-100 222	-123 158	-92 317	-26 968
Politiska prioriteringar	-1 000	-1 000	-1 000	0	0
Totalt investeringsprojekt	-58 898	-137 342	-132 608	-116 483	-31 048

10-årig investeringsplan

	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Plan 2032	Plan 2033	Plan 2034
Kommunstyrelsen	-55 848	-131 292	-126 608	-114 683	-29 248	-9 300	-9 300	-9 600	-7 300	-7 300
Samhällsbyggnadsnämnden	-300	-300	-250	-50	-50	-100	-50	-50	-50	-50
Barn- och utbildningsnämnden	-2 000	-5 000	-5 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Socialnämnden	-750	-750	-750	-750	-750	-750	-750	-750	-750	-750
Summa	-58 898	-137 342	-132 608	-116 483	-31 048	-11 150	-11 100	-11 400	-9 100	-9 100

Resultatbudget

Resultatbudget, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Verksamhetens nettokostnader 1	-369 616	-378 729	-391 080	-400 741	-412 830
<i>Varav pensioner</i>	<i>-28 420</i>	<i>-26 374</i>	<i>-27 166</i>	<i>-28 141</i>	<i>-28 141</i>
Avskrivningar	-22 000	-24 000	-25 000	-31 000	-33 000
Verksamhetens nettokostnader 2	-391 616	-402 729	-416 080	-431 741	-445 830
Skatteintäkter, gen statsbidrag och utjämning	405 624	417 092	428 684	-440 985	-453 747
Verksamhetens resultat	14 008	14 363	12 604	9 244	7 917
Finansiella intäkter	1 450	1 450	1 450	1 450	1 450
Finansiella kostnader	-4 000	-8 000	-12 000	-14 000	-14 000
Resultat efter finansiella poster	11 458	7 813	2 054	-3 306	-4 633
Kostnads-/intäktsförändring /ianspråktagande av RUR			5 991	11 597	13 179
Årets resultat	11 458	7 813	8 045	8 291	8 546

Finansieringsbudget

Finansieringsbudget, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Årets resultat	11 458	7 813	8 045	8 291	8 546
Avskrivningar	22 000	24 000	25 000	31 000	33 000
Ökning kortfristiga skulder	0	0	0	0	0
Ökning långfristiga skulder	25 000	105 000	100 000	77 000	-11 000
Summa tillförda medel	58 458	136 978	133 210	116 456	30 711
Nettoinvesteringar	-58 898	-136 813	-133 045	-116 291	-30 546
Ökning kortfristiga placeringar	0	0	0	0	0
Ej likvidpåverkande poster	0	0	0	0	0
Minskning långfristiga fordringar	0	0	0	0	0
Ökning varulager	0	0	0	0	0
Ökning kortfristiga fordringar	0	0	0	0	0
Minskning långfristiga skulder	0	0	0	0	0
Summa använda medel	-58 898	-137 342	-132 608	-116 483	-31 048
Förändring rörelsekapitalet	-440	-529	437	-192	-502
Årets kassaflöde/förändring rörelsekapitalet					
Likvida medel vid årets början	22 985	22 545	22 016	22 453	22 261
Likvida medel vid årets slut	22 545	22 016	22 453	22 261	21 759
Förändring av likvida medel	-440	-529	437	-192	-502

Balansbudget

Balansbudget, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	455 394	568 736	676 344	761 827	759 875
Omsättningstillgångar	91 272	90 743	91 180	90 988	90 486
Summa tillgångar	546 666	659 479	767 524	852 815	850 361
Skulder, avsättningar och eget kapital					
Eget kapital	256 458	264 271	272 316	280 607	289 153
Avsättningar	16 448	16 448	16 448	16 448	16 448
Skulder	273 760	378 760	478 760	555 760	544 760
Summa skulder, avsättningar och eget kapital	546 666	659 479	767 524	852 815	850 361
Soliditet %	47	40	35	33	34
Soliditet inkl. ansvarsförbindelsen %	28	26	24	23	24

Balanskravsutredning

- Kommunfullmäktige har i riktlinjerna för resultatutjämningsreserven, RUR, angett att en förutsättning för nyttjande av RUR är att skatteunderlagsutvecklingen ska understiga den genomsnittliga utvecklingen för de senaste tio åren.
- Den prognostiserade skatteunderlagsutvecklingen för riket nästkommande år överstiger den genomsnittliga utvecklingen av skatteunderlaget för de senaste tio åren.
- Detta innebär att kommunen, enligt riktlinjerna, inte kan använda RUR under 2025.

Riksdagen har fattat beslut om att RUR ska avvecklas från 1 jan 2024 men tidigare års avsättningar kan utnyttjas fram till 2033.

RUR-utredning

(mnkr)	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Resultatmål i % av skatter och statsbidrag	5	2	3	2	2
Skatteintäkter	270	276	283	291	303
Generella statsbidrag	120	121	122	125	126
Årets resultat	18	8	12	8	8
Tidigare avsatt till RUR	11	11	11	11	11
Årets avsättning till RUR	0	-	-	-	-
Ianspråktagande av RUR	0	0	0	0	0
Balanskravsresultat	17	8	12	8	8
Summa RUR	11	11	11	11	11

7 Kommunala bolag

Kommunkoncernen det vill säga den kommunala organisationen och kommunens bolag är grunden för att säkerställa att de politiska målen uppfylls. Styrningen sker utifrån de mål som politiken sätter upp och de resultat som ska uppnås. Kommunkoncernen ska följa samma planerings- och uppföljningsprocess mot Kommunfullmäktige oavsett om verksamheten bedrivs av bolag eller nämnd.

Kommunfullmäktige styr bolagen via ägardirektiv. ~~till Ödeshögs kommunhus AB.~~ Direktiven anger hur bolagen ska bidra till att de politiska målen nås. I nuvarande ägardirektiv är nedanstående av särskild vikt för dessa planeringsdirektiv.

7.1 Bolagens verksamhet

Bolagen ska enskilt och gemensamt verka för att Ödeshög är en attraktiv kommun att bo och verka i. Bolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten och de kommunrättsliga principer som framgår av bolagsordningen och detta ägardirektiv samt särskilt ägardirektiv. Bolagen bedriver kommunal verksamhet och i den mån det är tillämpligt gäller självkostnadsprincipen, likställighetsprincipen och lokaliseringsprincipen samt förbud mot riktat stöd till enskilda näringsidkare.

7.2 Ekonomiska riktlinjer

I ägardirektiven har fastslagits att kommunen inte får något koncernbidrag. Bolagen erlägger en borgensavgift motsvarande skillnaden mellan räntan för lån hos en affärsbank och den ränta de lån kommunen har ett borgensåtagande för. Avgiften tas ut i efterhand.

7.2.1 Bolagens avkastningskrav

Bolag	Avkastningskrav
Ödeshögsbostäder AB	Direktavkastning minst 4% (Öbos fastigheter)
Ödeshögs Utvecklings AB	Inget avkastningskrav
Ödeshögs Projekt AB	Bolaget bedriver ingen verksamhet, inget avkastningskrav

7.2.2 Bolagens omsättning 2023

Bolag	Nettoomsättning 2023, tkr
Ödeshögsbostäder AB	82 940 tkr
Ödeshögs Utvecklings AB	1 167 tkr
Ödeshögs Projekt AB	0 kr

8 Sammanfattning förändringar sen beslut om planeringsdirektiv för 2024 med plan 2025-2026

I kommunens styrsystem ska planeringsdirektiven hänga samman. Målen ska om möjligt behållas under hela mandatperioden. Planeringsdirektiven för ett enskilt år (med plan för ytterligare två år) ska användas till att ge ut nya utvecklingsuppdrag samt styra om resurser för att säkerställa att de uppställda målen nås.

Utifrån det föregående års planeringsdirektiv har ett antal förändringar förts in, vilka sammanfattas nedan.

- Planeringsförutsättningarna har reviderats och skatteunderlagsprognosen har uppdaterats efter Sveriges kommuner och regioners prognos daterad 2024-02-26.
- Kommunfullmäktiges finansiella mål för 2024 har justerats efter de nya ekonomiska förutsättningarna.
- Investeringsbudgeten har omarbetats och det har konstaterats att investeringsbehovet i framförallt egna fastigheter kommande år är fortsatt stora. Byggnationsstart av nya skollokaler ligger med i planen för 2025-2029. 2025 beräknas en den nya förskolan stå klar. Dessa projekt kräver att utrymme måste skapas för att säkerställa att lån kan tas upp. Även fortsättning på utbyggnaden av bredband finns med i planen.
- Nämnderna ska under planperioden lägga stort focus på att effektivisera sina verksamheter för att hålla tilldelad budget vilket gjort att inga nya riktade uppdrag delats ut.
- För behov av politiska satsningar som inte finns med i nämndernas ramar har avsatts särskilda resurser i posten för ”Politiska prioriteringar”. Dessa medel anslås under finansförvaltningen och disponeras fritt av kommunstyrelsen. Medlen är tänkta att användas vid situationer som inte har kunnat förutses i budgetarbetet.
- Under 2025-2026 har även resurser tillförts samhällsbyggnadsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden för nämndens egna politiska prioriteringar.